

Nowiny Godzienne

„Nowiny Godzienne” kosztują kwartalnie 15,00 mk., w eksp. odbierane. Na pocztę zaobowiązkane kwartalnie 18,00 mk., z odnośnikiem. — Ogłoszenia 1 mk., od wiersza drobnego. — Drukarni i nakładem „Nowiny Godzienne” Spółki z ograniczoną poręczą.

Przez lud — dla ludu!

Redakcja i ekspedycja „Nowiny Godzienne” znajdują się w Opolu, przy ulicy Augustyna, (Augustynstr. 4) w „Rotulus”. — Adres: „Nowiny Godzienne” Opole Ogóln. G./Śl. Postfach 44. — Redaktor odpowiedzialny Stanisław Killa, Król. Nowawiel.

Niemieccy dzierżawcy domen a rząd polski.

Sprawa byłych dzierżawców dóbr państwowych (domen) wypłynęła na arenę międzynarodową. Uchwała rady ambasadorów, zalecając rządowi polskiemu i niemieckiemu załatwienie tej sprawy w drodze układów wzajemnych, wywołała poruszenie opinii publicznej. Idzie o to, by nasza nieumiejętność wykorzystywania przysługujących nam na podstawie traktatu wersalskiego praw nie odbiła się niekorzystnie na tak ważnych interesach Rzeczypospolitej, oraz by nie naraziła na szwank autorytetu naszego. Zachodzi pytanie, czy sfery, które mają bronić naszego w tej sprawie stanowiska, są należycie i wszechstronnie poinformowane o przebiegu i stanie obecnym sprawy byłych dzierżawców.

Prasa polska dość schematycznie traktuje tę kwestię; zato prasa niemiecka w b. dzielnicy pruskiej poświęca jej dużo uwagi, umieszczając ściśle prawnicze wywody oraz publikuje nawet in extenso niektóre wyroki sądowe. Niniejszy obiektywny szkic ma posłużyć przedstawieniu przebiegu sprawy, stanowiska prawnego skarbu państwa i stanu obecnego kwestji byłych dzierżawców dóbr państwowych.

Zagarnięty w r. 1793 przez rząd pruski w był. dzielnicy pruskiej włości państwowe wraz z dołączonymi do nich po sekularyzacji dobrami kościelnymi posłużyły rządowi pruskiemu do stworzenia ziemiaństwa niemieckiego już to przez pierwotnie częste i hojne donacje, już to przez zamienie majątków państwowych w tak zwane domeny, wydzierżawiane jedynie i z konieczności wyłącznie importowanym Niemcom, a to po dokładnym sprawdzeniu ich patriotyzmu. Z chwilą wejścia rządu pruskiego w zaczęła walkę z polskością, zaczął się masowy zakup majątków ziemskich przez rząd i zamiana ich w domeny. Już w r. 1886 uchwała w tym celu sejm pruski znaczny bardzo fundusz, powiększony następnie w r. 1904. Idąc w tym kierunku dążył rząd pruski świadomie, konsekwentnie i planowo do zniszczenia polskiego stanu posiadania i do wybudowania na jego gruzach silnego, zwartego wału niemieckiego.

Niedostateczną pewność, jaką bądź co bądź przedstawiała własność Niemca, zamieniał rząd pruski przez kupno jego majątku i oddanie mu go potem w dzierżawę jako majątku już państwowego, w pewność, że ziemia ta nigdy nie wróci do rąk polskich, podając go zaś w ściśle zależność materialną od siebie, zyskiwał w nim oddane sobie i powolne narzędzie polityki, prowadzącej pod hasłem „an anti le genie polonais”. Równocześnie jednak z nader drobiazgowym zawarowaniem swych praw w kontraktach dzierżawczych, które stosowane strictly w razie oporu jakiegos dzierżawcy musiałyby doprowadzić go niemal do ruiny materialnej, starał się rząd pruski o otoczenie importowanych dzierżawców jako rozsądników i idei niemieckich najczulszą opieką, by ich tam silnie przywiązać do dzielnicy tutejszej i tem ściślej zespolić ze swą polityką eksterminacyjną w stosunku do żywiołu rodzimego.

To też wszyscy niemal dzierżawcy tworzyli jedną wielką i karną armię, dostarczającą masami członków „Ostmarkenvereinowi”.

Rząd polski, odzyskując na podstawie traktatu wersalskiego nasze ziemie, musiał zwrócić całą uwagę na tych dzierżawców i w stosunku do nich skorzystał w całej pełni z praw, nadanych mu w tym traktacie. Nietylko nader ważne i doniosłe w głąb wprost na niebezpieczeństwo publiczne, ale nawet i względnie materialne zmuszały rząd polski do załatwienia tej sprawy

Ojciec św. Pius XI.

Rzym, 6. lut. Mimo ulewnego deszczu tłum 10-tysięczny oczekiwał przed bazyliką św. Piotra na wynik konklawy. Około południa spostrzeżono biały dym, unoszący się z Watykanu. Tłumy poczęły się cisnąć ku bazylice. Po około pół godzinie ukazał się kardynał Bissetti i zawiadomił tłumy o wyborze kardynała Rattiego na Papieża. Tłumy przywleły wiadomość tę z wielkim entuzjazmem. Zawsza wnoszono okrzyki radości. W kwadrans później zjawił się znowu papież i błogosławił światu. Po każdym zdaniu błogosławieństwa tłum głośno odpowiadał amen. Wojska, znajdujące się na placu bazyliki, prezentowały broń.

Rzym, 6. lut. (Pat.) Według panującej tu opinii, nowoobрани papież jest skłonny do prowadzenia polityki pojedynczej wobec krwinożad. Ogólnie podnoszą, że nowoobрани papież jest najuczestniejszym z kardynałów. Dzienniki w nadzwyczajnych wydaniach witają z wielką życzliwością nowego papieża.

Rzym, 6. lut. (Pat.) Niezmierną wagę przypisuje prasa tutejsza faktowi, że nowy papież po raz pierwszy od roku 1870 udzielił błogosławieństwa światu ze zewnętrznej loggi.

Rzym, 6. lut. (Pat.) Marszałek konklawy Chigi przesłał do Agencji Stefanego następujące zawiadomienie: Jego Świątobliwość papież Pius XI, zastrzegając całkowitą nienaruszal-

ność Kościoła i św. Stolicy Apostolskiej, których to praw strzedz i bronić będzie, udzielił ze zewnątrz loggi bazyliki na placu św. Piotra pierwsze błogosławieństwo w tym szczególnym zamiarze, aby błogosławieństwo, którego udziela, nie tylko Rzymowi i Włochom, ale wszystkim narodom i ludom, było dla całego świata zapowiedzią tak gorąco upragnionego pokoju.

Warszawa. (Pat.) Nowo obrany papież Achilles Ratti Pius XI. urodził się w okolicy Mediolanu w roku 1857. Studja swe ukończył w Mediolanie i Rzymie, potem przez 25 lat pracował w Mediolanie w bibliotece ambrożyjskiej, której był prefektem. W roku 1912 został wiceprefektem biblioteki watykańskiej a w r. 1914 jej prefektem. Mianowany w kwietniu 1918 r. wizytatorem apostolskim dla krajów wchodzących niegdyś w skład imperium rosyjskiego, przybywa dnia 29-go maja z r. do Warszawy jako wizytator papieski. Dnia 10-go czerwca 1919 r. zostaje nuncjuszem apostolskim przy Radzie Rzeczypospolitej Polskiej. Dnia 19-go kwietnia 1921 r. otrzymuje godność arcybiskupa Mediolanu. Dnia 4-go czerwca t. r. opuszcza Warszawę, poczem odbywa uroczyste wjazd 8-go września 1921 do Mediolanu. Dnia 16-go czerwca 1921 otrzymuje godność kardynała.

Wzmaganie się strajku.

Berlin, 6. lut. Według doniesień z kół związkowo-zawodowych komuniści usiłują wyzyskać strejk do swoich celów politycznych. Należy się jednakże spodziewać, że umiarkowana część robotników berlińskich dołoży wszelkich sił, aby nie doszło do tego. Z powodu dotychczas rozumnego stanowiska streikujących robotników, prezydent policyjny nie wydał jeszcze żadnych rozporządzeń celem utrzymania porządku publicznego.

Berlin, 6. lut. Wskutek streiku berlińskich robotników miejskich, wstrzymano od dziś rana dostarczanie prądu elektrycznego i wody. Zaopatrzenie publiczności w gaz jest ograniczone do minimum. Tramwaje przestały kursować już od godziny 10-tej wieczorem. Kursują tylko te środki komunikacyjne, które posiadają własną centralę elektryczną.

Berlin, 6. lut. Berliński cech piekarski oraz wielkie przedsiębiorstwa piekarskie uwiadomiły w niedzielę magistrat i inne odnośnie władze, iż wskutek streiku kolejowego, jakoteż z powodu streiku miejskich robotników grozi miastu katastrofalny brak chleba. Brak węgla i wody spowoduje niechybnie zamknięcie w głównej mierze wielkich przedsiębiorstw piekarskich. Równocześnie powiadomiono kierownictwo streiku o fatalnych następstwach, jakoteż o tem, że odpowiedzialność spada wyłącznie na streikujących.

Berlin, 6. lut. Strejk berlińskich robotników miejskich rozpoczął się w niedzielę rano w takich rozmiarach, jaki Berlin od czasów rewolucji Kappa nie widział. Berlin jest bez światła, gazu i wody. Unieruchomienie wodociągów daje się odczuwać szczególnie dotkliwie, ponieważ pewna część rur wodociągów zamarała. W niektórych instytucjach miejskich, jak szpitalach itd. strejk spowodował już fatalne skutki.

Berlin, 6. lut. Dzisiaj odbyła się w kancelarii Rzeszy pod przewodnictwem kanclerza narada członków gabinetu i przedstawicieli partji rządowej. Naradzone się nad położeniem streikowem w Berlinie i w całej Rzeszy niemieckiej. Postanowiono nie zmienić dotychczasowego stanowiska w sprawie streiku. Kanclerza Wirth był zdania, że gdyby rząd okazał śmiałość tylko najmniejszą słabość, wówczas musiałby ustąpić i nie mógłby już iść na konferencję w Genewie.

Berlin, 6. lut. Według ostatnich wiadomości z gazet berlińskich ruch streikowy zaczyna się rozszerzać także na Niemcy południowe i tak w Badenji ruch kolejowy od wczoraj godziny 12-tej w nocy ustał zupełnie, a w Bawarii należy się liczyć z wybuchem streiku kolejowego.

zgodnie z traktatem wersalskim w myśl interesów Rzeczypospolitej. Lecz niestety pierwsze kroki rządu okazały się bezskuteczne. Mianowicie próba załatwienia tej sprawy w drodze administracyjnej z pominięciem sądów, mimo że ma się za sobą mocną podstawę prawną, wpływająca z traktatu i ustaw, nie udała się, a władze nasze zmuszone były do cofnięcia raz wydanych zarządzeń.

Te pierwotne błędy niebawem jednak naprawiono w ten sposób, że sprawę usuniecia byłych

dzierżawców z majątków państwowych oddano w ręce sądów, by te na gruncie ustaw obowiązujących, jedynie dla sądów miarodajnych, rozstrzygnęły rzecz w drodze wyroków. Jednocześnie w imieniu skarbu Państwa Prokuratorja Generalna podjęła procesy, wtoczone przeciwko Skarbowi przez b. dzierżawców niemieckich.

Te procesy przeto, mające uarta już nazwę procesów domenowych, można podzielić na 4 kategorie: pierwsza — to wnioski b. dzierżawców o wydanie skarbowi mająstwa w drodze tym-

sterstwa spraw zagranicznych w Warszawie propozycją, w sprawie umożliwienia studiów naukowych na naszej wszechniczy kilkunastu studentom tureckim.

Równocześnie taka sama propozycja nadeszła od rządu republiki Asserbejdżanu. Zaznaczyć należy, że od dłuższego już czasu toczą się rokowania w sprawie studiów młodzieży jugosłowiańskiej w Krakowie. — Dla wszechniczy jagiellońskiej propozycje te są bardzo zaszczytne i świadczą, jak daleko sięga sława naukowa naszej najwyższej uczelni.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Owole, dnia 8-go lutego 1922 r.

— * **Kalendarz.** Jutro, w czwartek, Apolonij p. — Wschód słońca o godz. 7 min. 24; zachód o godz. 5 min. 10.

— * **Bytom.** („Wyrodn syn“.) Policja aresztowała niejakiego Spalka, z zawodu maszyni- sta. Aresztowany został osadzony w więzieniu na wyraźną prośbę swej sędziwej matki, gdyż chciał ją zamordować.

— * **Lagiewniki.** (Tajna gorzelnia.) Władza policyjna wytopiła tajną gorzelnie w mieszkaniu u wdowy Woitaszek przy ul. Głównej. Gdy pewien urzędnik policyjny zjawił się w mieszkaniu wdowy, by skonfiskować aparat, został napadnięty i musiał uciekać. Zawezwał więc do pomocy straż gminną, lecz gdy przybyli do Woitaszkowej, pałacy wdówki już tam nie było.

— * **Katowice.** (Rabunek 300 000 mk.) Zda- je się, iż banda opryszków, która dotychczas „pracowała” w powiecie bytomskim, przemie- sła się obecnie do Katowic. Onegdaj wtorekni wie- czorem o godz. 7-mej bandyci do składu przeżni- ka Ochmanna przy ul. Fryderyka 38, i groźąc zastrzeleniem, zażądali wydania kluczy od ka- sy. Ochmann, widząc skierowane do swych

piersi lufy rewolwerów, wydał klucz. Bandyci otwarli potem kasę i skradli z niej 300 000 mk. Suma ta była przeznaczona na zakup bydła. Ra- busie uszli z bogatym łupem niepoznani.

— * **Kraków.** (Krwawe chrzciny przy ulicy Zacisze.) W nocy na 4-go lutego o godz. 11-tej rozległ się przeraźliwy krzyk na plantach w uli- cy Basztowej. Mieszały się krzyki kobiece z męskimi, nawołując: policja! złodziei! trzymaj! Na krzyk ten na miejsce pospieszył patrolujący tam posterunkowy nr. 503, Osuch, gdzie zaraz przytrzymał Władysława Gwizdowskiego, ma- larza. Post. Osuch, sądząc, że ma w reku zło- dzieja, począł nawoływać pomocy, aby przy- trzymać tegoż współników. Czujnością znowu w tej chwili odznaczył się także posterunkowy nr. 345, Studnicki, który, będąc na posterunku w ulicy Florjańskiej, bezwzględnie pospieszył z pomocą i łącznie z Osuchem zdołał przytrzymać dwóch murarzy, a to Mieczysława Klimezyka i Mieczysława Gwizdowskiego, obu silnie okrwawionych.

— * **Poznań.** (Złodziej okradł złodzieja.) Przy kasie Reiffeisena przy ul. Wjazdowej nr. 3 znajduje się skład towarów, które kradł syste- matycznie jeden z zatrudnionych tam robotni- ków, ukrywając je w piwnicy pod opalem. Ro- botnika podpatrzył inny złodziej i skradł część tych towarów, lecz, gdy niósł, został zatrzyma- ny przez policjanta. Zatrzymany przyznał się do kradzieży i wskazał miejsce, skąd towar u- kradł. Udano się tam i znaleziono jeszcze to- wary na sumę 140 000 mk.

— * **Poznań.** (Masowa ucieczka Niemców.) W ubiegłym tygodniu opuściło Poznań kilka set Niemców udając się do swej ojczyzny. Li- czba Niemców, którzy dotychczas opuścili mia- sto Poznań, jest dość wysoka, bo wynosi około 51 tysięcy osób.

Nowe wydawnictwa.

— „Słowiczek”, jednoaktówka ze śpiewami wyszła staraniem tow. śpiewu „Lutnia” w Opo- lu nakładem „Nowin Codziennych” w Opolu i jest do nabycia za poprzedniemi nadesłaniami należności pod adresem „Nowin Codziennie”, Oppeln, Schliefsach 44. W sztuce tej wystę- pują 4 osoby. Aby uniknąć rozpisywania ról, wysłaliśmy tylko komplet, 4 książeczki, do tego muzykę, nuty na fortepian i 1-sze skrzyppce. Druk z kamienia, wygodny format na najlep- szym papierze. Cena kompletu 20 mk.

Rodacy! Rozszerzajcie „Nowiny!”

Bestellschein.

Unterzeichneter bestellt hiermit bei dem Post- amt für die Monate **Februar, März 1922** die in Oppeln täglich erscheinende Zeitung

„Nowiny Codziennie“

mit Abtrag für 12,00 Mark.

Herr .....

Quittung.

Obige ..... Mark erhalten zu haben, bescheinigt

..... den ..... 1922.

Postamt .....

Bank Rolniczy w Opolu

Towarzystwo akcyjne — ul. Mikołaja 36a

Złatwia wszelkie sprawy bankierskie.

Przyjmuje pieniądze na przechowanie, płacąc od nich 2—5 od sta według wypowiedzenia.

Otwiera konta bieżące.

Kupuje i sprzedaje pieniądze zagraniczne. [1

Wystawia czeki, przekazy pieniężne i listy kredytowe.

Finansuje przedsiębiorstwa rolnicze i kupieckie.

Pośredniczy przy kupnie i sprzedaży gruntów, domów, gospodarstw i majątków ziemskich.

Kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe.

Pośredniczy przy zakupnie i sprzedaży wszelkich akcji.

Bank Rolniczy jest otwarty codziennie od 9—1.

Nareszcie wszyscy się przekonali!

że towary drogeryjne i apteczne, maści, kropki, leki dla ludzi i zwierząt najlepiej kupuje się, u **W. Michałowskiego** Plac Wrocławski 10, na przedmieściu. Kupujcie z awanturą, nie jeden już stracił dużo pieniędzy ludząc się wciąż nadzieją, że towary staną. [92 Porady udziela my darmo!

Makulatura

(stare gazety do obwijania)

➔ Jest do nabycia ➔

w drukarni

„Nowin Codziennych“.

Drukarnia „Nowin Codziennych“

poleca się do wykonania druków wszelkiego rodzaju dla handlu, przemysłu, urzędów i prywatnych.

Bezpłatna porada prawna!

Każdy abonent „Nowin Codziennych” o ile wykaże się kwitem abonamentowym ma prawo do bezpłatnej porady prawnej w wszelkich sprawach sądowych więc jako to:

Karnych, cywilnych, gruntowych, opiekuńczych i testamentowych, dalej w sprawach rent wojskowych i inwalidowych i wreszcie w sprawach administracyjnych wszelkiego rodzaju, mianowicie w sprawach podatkowych i t. p.

Biuro porady prawnej znajduje się w redakcji „Nowin Codziennych” przy ulicy Augustyna (Augustini- strasse) Nr. 4 w „Rolniku.”